جوھا لەتىپىلىرى

(ئەرەب خەلق چاقچاقلىرى)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

جوھا لەتىپلىرى

تەرجىمە قىلغۇچى : ئەخەت ھاشىم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

朱哈趣闻轶事:维吾尔文/艾海提·阿西木译.—
乌鲁木齐:新疆人民出版社,1999.6
ISBN7—228—00789—1
1.朱... Ⅱ.艾... Ⅲ.笑话—作品集—阿拉伯半岛地
区—维吾尔语(中国少数民族语言)言Ⅳ.1371.78
中国版本图书馆CIP数据核字(1999)第26833号

责任编辑:阿布力米提·伊明

朱哈趣闻轶事

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码830001)
新疆新华书店发行
新疆工商印刷厂印刷
787×1092毫米 1/32开本 9.125印张
1985年11月第1版 2000年2月第3次印刷
印数:4,501—9,600

ISBN7—228—00789—1/I·268
定价:9.00元

بۇ كىتاب خەلق ئېغىز ئەدەبىيات ـ سەنئەت نەشرىياتىنىڭ 1982 ـ يىل 10 ـ ئاي بېيجىڭ 1 ـ نەشرى، 1982 ـ يىل 10 ـ ئاي بېيجىڭ 1 ـ باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.
本书根据中国民间文艺出版社1982年10月北京第1版1982年10月北京第1次印刷本翻译出版。

جۇھا لەتىپىلىرى

تەرجىمە قىلغۇچى: ئەخەت ھاشىم

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ سودا ـ سانائەت باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 1092×787 ميللىمېتىر 32/1
باسما تاۋىقى: 9.125
1985 ـ يىل 11 ـ ئاي 1 ـ نەشرى
2000 ـ يىل 2 ـ ئاي 3 ـ بېسىلىشى
تىراژى: 4,501 — 9,600
ISBN7—228—00789—1/I • 268
باھاسى: 9.00 يۈەن

تەرجىماندىن

ھۆرمەتلىك كىتابخان ! قولۇڭلاردىكى « جۇھا لەتىپىلىرى » ناملىق بۇ كىتاب ھەققىدە شۇنىڭدەك جۇھا دېگەن كىشىنىڭ كىملىكى ، قايسى دەۋردە ياشىغانلىقى ھەققىدە قىسقىچە ئىزاھات بېرىپ ئۆتمەكچىمەن .

ھەممىمىزگە مەلۇم ، خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ مۇھىم بىر ژانىرى بولغان لەتىپىلەرنى كىشىلەر ناھايىتى ياخشى كۆرىدۇ . لەتىپە — كۈلكىلىك ھېكايە ، چاقچاق دېگەن مەنىدە بولۇپ ، ھەر بىر لەتىپىگە چوڭقۇر مەنە ۋە بەلگىلىك پىكىر يوشۇرۇنغان . ئۇ ياكى جەمئىيەتتىكى يامان ئادەم ، يامان ئىللەتلەرنى پاش قىلىدۇ ، ياكى بىزگە پايدىلىق مەسلىھەت بېرىدۇ ، ئەقىل ئۆگىتىدۇ . شۇڭا لەتىپىلەرمۇ خۇددى « ئەقلىيە سۆزلەر » گە ئوخشاشلا زور تەربىيىۋى ئەھمىيەتكە ئىگە .

مەملىكىتىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىگە ، بولۇپمۇ ئۇيغۇر خەلقىگە ئۆتكۈر پىكىرلىك ، ئەقىللىق نەسىردىن ئەپەندىنىڭ نامى ناھايىتى تونۇش ، ئۇنىڭ نامىنى ئاڭلىساقلا چىرايىمىزدا ئىختىيارسىز كۈلكە پەيدا بولىدۇ . چۈنكى ، خەلقىمىز ئۇزۇن زامانلاردىن بىرى ئۇنىڭ ئۆتمۈشتىكى جاھالەتنى ، ئادالەتسىزلىك ، تەڭسىزلىكنى ، ئەخمەقلىق ۋە نادانلىقنى مەسخىرە قىلىدىغان ، ئاچچىق ھەجۋىي ، چوڭقۇر يۇمۇر بىلەن تولغان لەتىپىلىرىنى توي - تۆكۈن ، مەشرەپ - مەرىكىلەردە ھېكايە قىلىشىپ ئۆزلىرىگە ھەمراھ قىلىپ كەلگەن ۋە « قىزىم ساڭا ئېيتاي ، كېلىنىم سەن ئاڭلا » دېگەندەك

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

نەسىردىن ئەپەندىنى بانا قىلىپ تۇرۇپ ، ئەزگۈچى ـ زالىملارغا ، يۇقىرى قاتلام كىشىلىرىگە بولغان نارازىلىقىنى ، گۈزەل كېلىچەككە بولغان ئارزۇ ـ ئارمانلىرىنى ئىزاھار قىلىپ كەلگەن . شۇڭا خەلقىمىز نەسىردىن ئەپەندىدىن زادىلا ئايرىيالمايدۇ . ۋاھالەنكى ، بىزنىڭ ئاشۇ نەسىردىن ئەپەندىدىن ئۈچ ئەسىر ئىلگىرى ئۆتكەن ، دۇنيا جامائەتچىلىكى ئىچىدە بولۇپمۇ ئەرەپ ، پارسلار ئارىسىدا ئۇزۇن زامانلاردىن بويان غايەت زور تەسىر قوزغاپ كېلىۋاتقان مەشھۇر خەلق قىزىقچىسى جوھا ۋە ئۇنىڭ لەتىپىلىرى ھەققىدە ئانچە تونۇشلۇقىمىز يوق .

ئۇنداق بولسا ، جوھا دېگەن كىم ؟ تارىخىي مەلۇماتلاردىن قارىغاندا ، جوھا 10 ـ ئەسىردە ئۆتكەن كىشى بولۇپ ، كۇفە (ھازىرقى ئىراق تەۋەسىدە) دە تۇغۇلغان . ئەسلى ئىسمى ئابۇگازابىننى سابىت ، ئۇنىڭ ھاياتى ۋە پائالىيەتلىرى توغرىسىدا يېزىلغان ماتېرىياللار ئانچە كۆپ ئەمەس ، لېكىن شۇ نەرسە ئېنىقكى ، ئۇنىڭ چوڭقۇر مەزمۇنلۇق ، قىزىقارلىق لەتىپىلىرى 10 ـ ئەسىردىن باشلاپلا ئەرەب ـ پارسلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان . 10 ـ ئەسىردە ياشىغان باغدات ئالىمى نادىم تۈزگەن كىتابلار كاتولىكى ئىچىدە «جوھا لەتىپىلىرى » دېگەن تىزىملىكنىڭ بارلىقى بۇنىڭغا ناھايىتى ئوبدان مىسال بولالايدۇ .

بىزگە مەلۇم ، ئابباسىيلار خەلىپىلىكى (باغدات خەلىپىلىكى دەپمۇ ئاتىلىدۇ) 754 ـ يىلى باغداتتا قۇرۇلغان بولۇپ ، 1258 ـ يىلى مۇڭغۇللار تەرىپىدىن تارمار قىلىندى . شۇڭا ئۇزۇن تارىخىي دەۋر ئىچىدە ئوردىلاردا ئابۇناۋاسقا ئوخشاش چۆچەك ، لەتىپە ئېيتقۇچىلار ، قىزىقچىلار مەيدانغا كەلگەن ، دۇنياغا مەشھۇر « مىڭ بىر كېچە » دىكى ھارون رەشىت ھەققىدە ئېيتىلغان چۆچەكلەر دەل

شۇ چاغدا بارلىققا كەلگەن. مەشھۇر لەتىپىچى جۇھامۇ ئەنە شۇ دەۋرگە مەنسۇپ كىشى. شۇ چاغدا مەيدانغا كەلگەن بەزى لەتىپىلەردە جۇھا ناھايىتى ئەقىللىق، باتۇر، ھەققانىيەتچى قىياپىتىدە ئوتتۇرىغا چىقسا، يەنە بەزى لەتىپىلەردە ئاچكۆز، ئەخمەق، شەخسىيەتچى، پىخسىق، ھەسەتخور قىياپىتىدە ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. بۇ ئەمەلىيەتتە بىزگە ئەرەب خەلقىنىڭ جۇھانى بانا قىلىپ تۇرۇپ يۇقىرى قاتلاملاردىكى قارانىيەت، يارىماس مەقلۇقلارنى مەسخىرە قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ.

دېمەك، 10 ـ ئەسىردە مەيدانغا كەلگەن جۇھا لەتىپىلىرى تۈركىيە، ئوتتۇرا ئاسىيا تەرەپلەرگە تارقالغاندىن كېيىن، ئۇزۇن يىللىق راۋاجلىنىش، ئۆزگىرىش جەريانلىرىنى بېسىپ ئۆتۈپ، 13 ـ ئەسىردە تارقىلىشقا باشلىغان نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرى بىلەن ئۆز ـ ئارا قوشۇلۇپ، بىرلىشىپ كەتكەن. 17 ـ ئەسىرگە كەلگەندە نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرى ئەرەب تىلىغا تەرجىمە قىلىنغان. بۇ چاغدا ئەرەب جامائەتچىلىكى نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرىنى كۆرگەندىن كېيىن نەسىردىن ئەپەندىنى « رۇملىيىنىڭ ①جۇھاسى ئىكەن » دېيىشكەن. بۇنىڭدىن قارىغاندا نەسىردىن ئەپەندىنىڭ لەتىپىلىرى ئەرەبلەر ئارىسىدا «جۇھا لەتىپىلىرى » دەپ سۆزلەنسە، جۇھا لەتىپىلىرى ئاسىيا رايونلىرىدا بولۇپمۇ تۈركىيەدە « نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرى » دەپ سۆزلىنىپ كەلگەن. قولىمىزدىكى بۇ كىتابتا بايان قىلىنغان بەزى لەتىپىلەردىمۇ تۇرۇپلا « جۇھا ئەپەندى » ، تۇرۇپلا «نەسىردىن ئەپەندى » دەپ ھېكايە قىلىنىدۇ.

ئومۇمەن قىلىپ ئېيتقاندا، « جۇھا لەتىپىلىرى »نىڭ ئۇيغۇر

① رۇملىيە (بىزانتىيە ئىمپېرىيىسىنىڭ قەدىمدىكى ئاتىلىشى) ــ كىچىك ئاسىيا ۋە تۈركىيە قاتارلىق جايلارنى دېمەكچى ــ ت.

تىلىغا تەرجىمە قىلىنىشى ناھايىتى ئەھمىيەتلىك ، خۇشاللىنارلىق ئىش . بۇنىڭدىن كېيىنكى ئۇيغۇر خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى بولۇپمۇ نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرىنىڭ تارىخى ، پەيدا بولۇشى ، تەرەققىي قىلىشى ، ئۆزگىرىشى قاتارلىق ئىلمىي مەسىلىلەرنى تەتقىق قىلىشتا بىزنى موھىم تەتقىقات مەنبەلىرى بىلەن تەمىنلەيدۇ .

1985 ـ يىل ئاۋغۇست

مۇندەرىجە

ئىشكتىن ئايرىلما 1
بۇ قېتىم سىنىڭ گېپىڭنى ئاڭلاي 2
ئاكام ئىككىمىزنىڭ يېشى تەڭلەشتى 2
كاۋا ۋە ياڭاق 3
بىلىدىغانلار ، بىلمەيدىغانلارغا ئېيتىپ بېرىڭلار 4
ئېسىڭگە كەلمىدىمۇ ؟ 5
سېنى قانداق قۇتقۇزىمەن 6
ئاللانىڭ ئۆيىگە بارغىن 6
ئاينى سۈزۈۋېلىش 7
تۆگىنىڭ قانتى بولىدىغان بولسا 8
ئىككى يەردىكى ئاسمان 8
نەسىھەت 9
ناخشا ئېيتىش 11
توققۇز يۈز توقسان توققۇز تىللا 12
توققۇز دىنار 15
ئۇ دۇنيادىكى ئادەم 16
ئەگەر مەن تىرىك بولغان بولسام 17
ئوغرىنىڭكىنى ئوغرىلايلى 18
مۇشۇكتىن ئېھتىيات قىلىپ 19
قېرى ئۆچكە مۆچەللىك 20
پاقىلارغا رەھمەت ئېيتىش 21
شورپىسىنىڭ شورپىسى 21
كونا ئاي نەگە كېتىدۇ ؟ 23
ئوقەت قىلىش 23

جاۋاب 24

توقاچ يېيىش 24

تاۋۇز يېيىش 25

رامىزاننىڭ ھېسابى 26

شوتا ساتقۇچى 27

كاللىنى دۇمبالاش 28

قازنىڭىز تۇغۇپ قويدى 28

ئېچىمگە ئوت كەتتى 29

ۋەسىيەت 30

ئەدەپلىك بولۇش 31

ئارغامچا 31

جېدەل ـ ماجىرا 32

كۆرۈك توخۇ سېتىش 33

چاپان ـ چارنى ئوتقا سېلىش 34

يېرىم باش ھېسابلاش كېرەك 36

قىيما كۆمىلچى 36

قېچىرنىڭ تۇرۇشى تەتۈر 37

دەرەخ ئۈستىدىمۇ يول بار 38

ئېشەك بېقىش 39

ئوڭ تەرەپ قاياقتا 41

ئاللا مەرھەممەت قىلغاي 42

چاپىنىمنى تېپىپ بەر 43

قازىنى ئەخمەق قىلىش 44

خەزىنە 45

مېھمان چاقىرىش 45

ئۈچ يەردە ئۈچ توققۇز 46
تۇغۇتنى ئاسانلاشتۇرۇشنىڭ ئۇسۇلى 47
كىيىم كىيىشنى ئۆگىتىش قىلىش 47
قېيىن ئانامغا يىغلاۋاتىمەن 48
ھەر ئىككىمىز پايدا ئاپتۇق 49
ئالدى ئىشىك ۋە ئارقا ئىشىك 50
بۇلبۇل 51
ئېھتىمال كۆرگەندۇ 52
ئەقلىنى يوقىتىپ قويۇش 52
خىجىل بولۇش 53
ئۆزۈكنى ئىزدەش 54
بىر تەستەكنىڭ باھاسى 54
ئاجرىشىش 55
توخۇغا قارىلىق تۇتۇش 56
كۆمۈر يوق چاغدا 57
قورقۇش 57
نەدە ماڭساڭمۇ بولىۋېرىدۇ 58
بالاڭغىمۇ يەتمەيدىكەنسەن 58
مەن كىم 59
ساتىراشخانىدا 60
كۆزىڭىزنى ئويىۋېتىڭ 60
خۇدايىم بىر ساقلىدى 61
يەر ئۆگىتىۋېلىپ كەتمەمدۇ 61
مۇز نان 62
تەك تىكىش 62

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

ئېنىقراق كۆرۈۋالاي 63
ئۆزىنىڭ ئۆلگەنلىكىنى ئۆزى خەۋەر قىلىش 64
ئانىسىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمايدىغان ئېشەك 65
ئېشەكنىڭ ئۈستىدە ئۆرە تۇرۇش 66
پۇشتەك سېتىۋېلىش 66
ئاللانىڭ تەقسىماتى بويىچە 67
ئۇيقۇم يېتىپ كەتتى 68
ئەرۋاھ ۋە ئادەم 69
چاپاننىڭ ئىچىدە مەن بار ئەمەسمۇ 70
ئوغرىنى ئۇستىلىق بىلەن تۇتۇش 71
ۋەدەمنى ئېلىپ تۇرۇڭ 71
نەرقىم نەچچە پۇل بولار 72
ھەميان 73
ئۇنى ساتماقچى ئەمەسمەن 73
تۇگمەن 74
ئالتۇن چىچىدىغان ئېشەك 75
باراۋەر بولۇش 82
ئۇلار كەتسۇن 84
تېپىشماق 84
پۇل 85
ئاپىڭىزدىن سوراپ بېقىڭ 85
بەخت ـ تەلەي دېگەن شۇ 86
بۇ ماڭا تاللىق ئىش ئەمەس 87
بولمايدىغان بولسا 88
كىم خوتۇنىنىڭ گېپىنى ئاڭلىسا 89

گۆش نان 90
مۇشۇكنى جىڭلاش 91
ئاخىر زامان 92
ئاللاغا رەھمەت 92
ئېشكىنىڭ يېتكىنىدىن خۇشال بولۇش 92
ئۆزى يېتىپ كېلىدۇ 93
ئۆمرى قىسقا ئېشەك 94
ئېشەك سوراپ كىرگەندە 95
ۋىجدان بولۇش كېرەك 95
پىپا چېلىش 96
كونا ئاچچىقسۇ 97
پەرق 97
مۇنچا ھەققى 98
خەت 99
ئۆزۈممىكىن دەپتىمەن 100
بىر سوئالغا بىر ئانار 100
مەندىنمۇ ئەقىللىق ئىكەن ئەمەسمۇ 102
مەندىن سورىماڭلار 103
ئۆلسەممۇ مەيلى 103
ئون شىلىڭ بىر كۆرە بولىدۇ 104
قوياش ۋە ئاي 105
ئاخىرەتكە سەپەر قىلىدىغان بولۇپ قالدىم 106
ۋەسىيەت 107
ئۇ دۇنيادىكى قېچىرلار 108
ئۆردەك شورپىسى 110

نەچچە ياشقا كىردىڭىز 111
بارمىسىلىمۇ بولىدۇ 111
هامىال 112
مەخپىيەتلىك 113
قەدىرىگە يەتسۇن دەپ 114
سىلىمۇ خوتۇنلىرىدىن قورقىدىكەنلا 114
خوتۇنى بىلەن ئۆگزىدە ئۇرۇشۇپ قالسا 115
ئېشەككە يىغلاش 116
ئاغرىنىش 117
مەندىن سوراڭ 117
ئۆمرۈمنى ئاخىرىغىچە خوشال ئۆتكۈزەي دەيمەن 118
بىر ئىشتان بەرگەن بولسىلا 119
لەيلەك 120
مۇشۇ يەرلىك ئادەمدىن سوراڭ 121
بۇغداي دېسەكمۇ، گۈرۈچ دېسەكمۇ ئوخشاش 121
تورغا چۈشكەن يوغان بېلىق 122
قازىنىڭ چاپىنى 122
بىر تال قوزۇق 123
قەغەز مېنىڭ قولۇمدا 124
ئاللانىڭ مېھىر ـ شەپقىتى 125
ئۇ دۇنيا بىلەن بۇ دۇنيانىڭ ئارىلىقى 126
جۇھانىڭ بۆكى 127
ئېشىكىمىزنىڭ بېشى ئالمىشىپ كېتىپتۇ 128
ئوتىمۇ خوتۇن كىشىدىن قورقىدىكەن 128
ئالدانمايدىغان يىگىت 129

بىر قۇتا ھەسەل 130
پو ئېتىش 131
نېمىشقا يېمەيدىغانسىز 132
بىر نەچچە كۈن تۇرسا ئورۇقلايدۇ 132
قەدىناس دوستى بىلەن كۆرۈشۈش 133
ئىككىمىزنىڭ قايسىسىغا بەك ئامراق 135
ئۇستىلىق بىلەن بېرىلگەن جاۋاب 136
مەندىن ئاغرىنما 137
ئەزرائىلنى ئېزىقتۇرۇش 137
ئېيتمىغان تويغا ئۇستىلىق بىلەن كىرىش 138
تۆت ئادەم سىغمايدىغان كارىۋات 140
يىغلىۋالاي 141
پۇلغا ئالغان 141
سىزنى ئاۋارە قىلىدىغان بولدۇم 142
بەش خورۇش 143
تەتۈر ئىش قىلىدىغان خوتۇن 144
كىيىم بار تەرەپكە 145
قەرز قايتۇرۇش 145
پارىخور قازى 147
شەمشەر ۋە لاخشىگىر 148
پوسىمنى تۇنجۇقتۇرۇش 149
كىم ئاغزىنى ئاچماپتۇ 150
نېمدېگەن ئېسىل يايلاق 151
چاتاق تۆۋەندە 151
قەرزنى ئاللادىن تىلەش 152

كىتابتىكى خاتالىقفا سېلىشتۇرغاندا 152
باغلىشىش 153
ئۇنداق سوئالغا مۇنداق جاۋاب 156
بېرىم ـ ياتا سارالڭ 157
كاللىسى بارمىدى ، يوققمىدى 157
ئارزۇ 158
سوراپمۇ قويمىدىڭىز 159
ئالدىئالا خوشلىشىۋالاي 159
مېنىڭ ئەمەس 161
ئىشتان سېتىۋېلىش 161
ئېرىڭىز بىرلا 162
ئەمدىغۇ رازى بولغانسىز 163
قازىنى مات قىلىش 164
تويۇۋاپسەن ـ دە ! 168
ئېشەك ماڭغان تەرەپكە 168
ئەپچىل ئۇسۇل 169
ئېشەككە ھەمراھ بولۇپ 170
ئېشىكىم ئۇنىمىدى 170
جىن چاپلىشىش 171
ئەقلىڭ بولسا كۆل تەرەپكە چاپ 173
مەن ساتامدىمەن ، سەنمۇ 174
ئاۋۋال نەرقىنى كېلىشەيلى 175
نېمىدېگەن تېز يۈگرەيدۇ ـ ھە 175
شورپا ھىدى 176
كۆزۈمدىن يوقال 177

ئۆي سېتىش 177
كەمتەر ساھابە 178
ئۆچ ئېلىش 179
ئېيىق ئۆلتۈرۈش 180
ئاۋاز ۋە پۇراق 182
ساغلام بولۇشنىڭ ئۇسۇلى 182
ئاچلىقتىن ئۆلىدۇ 183
ئەمدىغۇ تاپقاندىمەن 184
پالتا غىلىپى 185
زادى ئويلاپ باقماپتىمەن 186
موزدۇزنىڭ دۇكىنىدىن سېتىۋالغان «كىتاب» 187
ياردەم 188
يەر تەۋرىگەندە 189
تەلىيىم بار ئىكەن 189
خەت يېزىلمىغان تەبرىكنامە 190
تېگىگە يېتەلمەيۋاتىمەن 191
ئاللانىڭ قاغىشى بار 192
قۇدۇقنى دۇم كۆمتۈرۈپ 193
ئېتىزغا كۆچۈرۈۋېلىڭ 193
تىرىك بولىدىغان بولسام 194
تەشتەكنى ئوغرىلاش 195
ئۆي كۆچۈش 195
ئۇ كېلىپ مېنى يەۋەتمەمدۇ 196
پەخەس بولۇڭلار ، زەھەر بار 197
كىتابنىڭ سېھىر كۈچى 199

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com